

MEHMAN ABDULLAYEV

GÖRKƏMLİ TARIXÇI-ALİM SÜLEYMAN ƏLİYARLI – 80

Hal hazırda anadan olmasının 80 illiyini, elmi-pedaqoji fəaliyyətinin 55 illiyini qeyd etdiyimiz görkəmli tarixçimiz, Azərbaycanın qədim və orta əsrlər tarixi kafedrasının professoru Süleyman Sərdar oğlu Əliyərli 1930-cu il dekabr ayının 18-də Beyləqan rayonunun Şahsevən kəndində anadan olmuşdur. 1948-ci ildə orta məktəbi bitirərək Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsinə daxil olan S.Əliyərli 1949-cu ildə Moskva Dövlət Universitetinə köçürülmüş və 1954-cü ildə həmin Universitetin tarix fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. 1954-cü ildə təyinatla Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Tarix İnstitutuna işləməyə göndərilən S.Əliyərli 1954-56-cı illərdə burada kiçik elmi işçi və elmi katib vəzifəsində çalışmışdır. 1956-59-cu illərdə həmin institutda aspiranturada oxuyan S.Əliyərli 1962-ci ildə namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək, tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır.

S.Əliyərli 1959-cu ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin “Azərbaycan tarixi kafedrası”na müəllim vəzifəsinə dəvət alandan sonra bütün ömrünü bu təhsil ocağı ilə bağlamışdır. O, 1965-ci ildə burada dosent elmi adını almış, 1975-ci ildə doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmiş və 1980-cı ildə professor elmi adını almışdır. S.Əliyərli 1978-ci ildən 2001-ci ilə qədər “Azərbaycan tarixi kafedrası”nın müdiri vəzifəsində çalışmışdır. Tarix elmi sahəsində qazandığı böyük elmi uğurlara görə S.Əliyərli 1990-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar Elm Xadimi kimi yüksək ada layiq görülmüşdür.

S.Əliyərli 1989-cu ildən 2000-ci ilədək Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi yanında Yer adları (Toponimiya) Komissiyasına sədrlik etmişdir.

S.Əliyərli Azərbaycanın sayı çox olmayan elə alimlər cərgəsinə daxildir ki, o, 55 illik əmək fəaliyyəti dövründə çox məhsuldar işləmiş və 150-dən çox elmi əsər, monoqrafiya, məqalə, dərslik və dərs vəsaiti yazaraq çap etdirmişdir.

S.Əliyərli bir böyük tarixçi kimi, Azərbaycan tarixinin ən ümdə, konseptual və fundamental problemlərini öz elmi araşdırmalarının tədqiqat obyektinə çevirərək bu sahədə böyük uğurlar əldə etmişdir. Bu baxımdan onun “Birinci dünya müharibəsi dövründə Azərbaycanda neft inhisarları”, “Azərbaycan xalqının soykökü(etnogenezi)”, “Kitabi-Dədə-Qorqud” dastanının tarixi mənbə kimi öyrənilməsi, “Qarabağ tarixi” və başqa problemlər üzrə elmi araşdırmalarını xüsusi qeyd etmək lazımdır.

S.Əliyərlinin elmi-pedaqoji fəaliyyətində Azərbaycan tarixi üzrə dərslik və dərs vəsaitlərinin hazırlanması mühüm yer tutur. Bu baxımdan 1989 və 2007-ci ildə onun elmi redaktəsi ilə çapdan çıxmış “Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar” adlanann mənbələr toplusunu və 1996-cı və 2009-cu ildə müəlliflər kollektivi ilə birlikdə hazırlayıb Azərbaycan və rus dilində çap etdirdiyi “Azərbaycan tarixi”. “Uzaq keçmişdən 1870-ci illərə qədər” adlı dərsliyi xüsusi qeyd etmək lazımdır. Bu iri həcmli və sanballı kitab öz orijinallığı və yeni elmi konsepsiyası ilə seçilməklə ali təhsilimizdə Azərbaycan tarixi üzrə dərslik probleminin həllində mühüm rol oynayır.

S.Əliyərli Azərbaycan tarixi üzrə elmi kadrların hazırlanması sahəsində də səmərəli fəaliyyət göstərmişdir. Onun elmi rəhbərliyi altında 3 nəfər doktorluq və 18 nəfər namizədlik dissertasiyası müdafiə etmişdir.

S.Əliyarlı bir vətənpərvər alim kimi 1988-ci ildən başlayaraq Qarabağ həqiqətlərini dünya ictimai fikrinə və elm ictimaiyyətinə çatdırılması sahəsində xalqımıza əvəzsiz xidmətlər göstərmişdir.

S.Əliyarlı 1964-cü ildən indiyədək 15-dən çox respublika və beynəlxalq miqyaslı elmi konfrans, simpozium və seminarlarda iştirak etmişdir. O, Moskva, Dnepropetrovsk, İstanbul, Ankara, Konya, Quzey Kiprıda keçirilən beynəlxalq miqyaslı elmi toplantılarda Azərbaycan tarixinin ən mühüm problemləri üzrə dəyərli çıxışlar edərək, Azərbaycan elminə beynəlxalq nüfuz qazandıрмаğa və dünya elmi ictimaiyyətində tarixi gerçəklərimiz haqqında düzgün təsəvvür yaratmağa çalışmışdır.

S.Əliyarlının onlarla elmi əsər və məqalələri xarici ölkələrdə (Rusiya, Türkiyə, ABŞ, İngiltərə, Almaniya, Quzey Kipris) müxtəlif dillərdə çap olunmuşdur ki, bu da onun elmi fəaliyyətinin beynəlxalq miqyasda tanınması deməkdir.

S.Əliyarlı bu gün də çox səmərəli, xalqımız üçün faydalı elmi-pedaqoji fəaliyyətini davam etdirir. Azərbaycanın qədim və orta əsrlər tarixi kafedrasının əməkdaşları professor S.Əliyarlının anadan olmasının 80, elmi-pedaqoji fəaliyyətinin 55 illiyi münasibəti ilə onu ürəkdən təbrik edir, ona uzun ömür, can sağlığı və işlərində yeni-yeni uğurlar azrulayırlar.